

Predmet: Lovas (Ljuban Devetak i dr.)

Broj predmeta: K. Po2 br. 22/10

Glavni pretres 21.05.2010.

Izveštaj: Nataša Kandić i Slavica Jovanović, punomoćnice oštećenih

Saslušanje svedokinje Vinke Dolački

U kritičnim događajima ubijen je njen suprug Stipo Dolački. Tučkli su ga i maltretirali, nakon čega je 18.11.1991. streljan u kapelici na seoskom groblju. Napad na selo počeo je bombardovanjem, a nešto kasnije u njihovu kuću je ušla srpska vojska u kojoj su bili i neki Srbi meštana Lovasa. Vojnici su pretresli kuću i opljačkali vrednije stvari. Svedokinju, njeno dvoje dece, svekra i svekrvu isterali su iz kuće, nakon čega su boravili u pomoćnoj zgradi. Rekli su im da na kapiju postave bele čaršave čime bi označili da je to hrvatska kuća, kao i da na rukama nose bele trake. Popodne su svi muškarci morali da se jave u Zemljoradničku zadrugu. Njen svekar je zatvoren, pretučen i opljačkan. Sutradan su srpski vojnici uzeli auto njenog supruga marke *Golf* i maltretirali nju i decu. Suprug, koji se do tada skrivao u susednom dvorištu, izašao je i tada su ga vojnici uhapsili i odveli. Od tada ga nikada nisu videli. Svake noći čula je jauke i zapomaganja Hrvata, koji su bili zatvoreni u zgradi Mesne kancelarije. Optužene Milana Devčića ili Milana Radojčića pitala je šta je sa njenim suprugom, ali su oni govorili nešto u smislu šta je zaslužio to je i dobio. Vojnici, sa kojima je bio i Mirko Rudić, naredili su im da odu iz kuće, nakon čega su otišli kod rođaka, gde su proveli mesec dana. Sve to vreme je sa ostalim ženama Hrvaticama obavljala prinudne radove. Saznala je da je neko streljan u kapelici na groblju. Žene kojima su muževi ubijeni nisu smele pokazivati žalost. Nakon obavljanja prinudnog rada, 1.11.1991, odvedena je u zgradu Mesne kancelarije na ispitivanje. Tada je videla optuženog Milana Devčića. Sutradan ujutru ponovo su odvedene na rad u polju, a za sve to vreme, njena deca, od četiri i šest godina, bila su sama i nisu znala gde je ona. Vratili su se u kuću nakon što se iz nje iselila vojska. Kuća je bila potpuno demolirana. Dobili su papir na kome je pisalo da svu svoju imovinu ostavljaju opštini, koji su morali da potpišu. Sa tim papirom otišla je kod vojske i tražila pomoć, ali su oni rekli da ne mogu da je zaštite. Nakon toga odlučili su da se isele. Sa još nekim meštanima napustili su selo 28.11.1991. Prema obdukcijском nalazu, njen suprug je ubijen dum-dum metkom, a utvrđeno je da je pre ubistva bio teško pretučen.

Pitanja zamenika tužioca

Nakon odvođenja njenog supruga, vojnici su istukli njenog svekra i oduzeli mu svu ušteđevinu u iznosu od 4500 DM. Optuženi Ljuban Devetak bio je glavni komandant sela, a Milan Devčić njegov pomoćnik. Čula je da je njen suprug išao pred tenkom pri napadu na selo Opatovac. Nakon što je saznala da je njen suprug ubijen pitala je optuženog Milana Devčića da li je to istina, a on je rekao *Da, ubijen je, pa šta*. On je tada bio u vojnoj uniformi i naoružan automatom. Njena svekrva je optuženog Ljubana Dvetaka pitala šta je sa njenim sinom, a on joj je odgovorio *Ajde šuti, idi kući i nemoj ništa pitati*. Sa njenim mužem u kapelici na groblju ubijeni su još Alojzije Krizmanić i braća Antun i Đuka Luketić. Negira da je optuženi Aleksandar Nikolaidis pokušavao da pomogne njenom mužu.

Pitanja branilaca optuženih

Optuženi Milan Devčić i Milan Radojčić vozili su auto marke *Golf*, koje je oduzeto od njenog supruga. Sredinom decembra dobili su naredbu da decu treba da vode u školu i da će nastava biti

na ćirilicnom pismu. Nakon Božića 1992. počelo je masovno proterivanje Hrvata iz sela, jer je srpska vlast donela odluku da u selu ostane 8% Hrvata.

Pitanja optuženih

Optuženi Ljuban Devetak negira da je razgovarao sa majkom njenog supruga, a optuženi Milan Devčić osporava da joj je u vezi sa ubistvom supruga rekao *Da, ubijen je, pa šta* i da je vozio auto njenog supruga. Predsedavajuća veća je naglasila da je optuženi Alekandar Nikolaidis to isto rekao u svojoj odbrani. Svedokinja je ubedljivo odreagovala na primedbe optuženih i navela detalje tih razgovora.

Pitanja predsednice veća

Optuženima Milanu Devčiću i Milanu Radojčiću obraćala se za informacije o svom suprugu jer je znala da su oni bili glavni u policiji i mesnoj zajednici.

Pitanja punomoćnice oštećenih

Na dan napada na Lovas, vojska im je rekla da kuću obeleže belim čaršavom i da oko ruke nose bele trake. Ispred Zadruge pročitano je proglas da sve žene Hrvatice, starosti između 15 i 60 godina, moraju da obavljaju prinudni rad. Prilikom obavljanja rada bile su u pratnji naoružanih vojnika.

Saslušanje svedoka Vjekoslava Balića

Svedok je krajem decembra 1992. zatvoren i teško pretučen, te je morao da ode iz Lovasa.

Pitanja zamenika tužioca

Napad na Lovas počeo je oko 8:00 sati ujutru 10.10.1991. Sa ženom i decom sakrio se u podrum ujakove kuće gde je proveo naredna tri – četiri dana. Nakon toga, prijavio se u Mesnoj kancelariji i Zemljoradničkoj zadruzi gde je dobio nalog za obavljanje prinudnih radova. Optuženi Ljuban Devetak i Milan Devčić nosili su maskirne vojne uniforme u tom periodu. Čuo je da je optuženi Milan Devčić ubio svog kuma Đuku Luketića, njegovog brata i oca. Bio je prisutan kada je Pero Luketić molio optuženog Devčića da im pomogne da odu iz sela, a optuženi odgovorio *Ti si moj, i ti i Đuka ste moji*. Optuženi Željko Krnjajić je bio najveći ološ u selu. Nekoliko dana pre događaja na minskom polju, video je da je optuženi Krnjajić nekom od vojnika naredio da meštana Ostruna uvede u kafić, nakon čega je isplio *zolju* na kafić i na taj način ga ubio. Tom prilikom bili su i Pero i Ivica Sabljak. Nakon rada na polju 17.10.1991, odeveden je i sa još oko 70 meštana Hrvata zatvoren u dvorište Zemljoradničke zadruge. Cele noći morali su da nepokretno sede na klupama. Mnoge su tukli i maltretirali. Uveče je optuženi Ljuban Devetak prozvao i izdvojio oko 15 ljudi. Optužni Devetak je u dvorište dolazio i sutradan, neposredno pre odvođenja zarobljenika na minsko polje.

Pitanja branilaca optuženih

Optuženi Ljuban Devetak je 17.10.1991. u dvorištu Zemljoradničke zadruge rekao da je vlasnik svog privatnog i zadružnog zemljišta u Lovasu. Zarobljene meštane iz dvorišta Zadruge izveli su neki meštani Lovasa u SMB uniformama, vojnici u maskirnim uniformama i pripadnici paravojne jedinice. Slobodan Grubač mu je rekao da ga je optuženi Devetak ovlastio da spasi jednog Hrvata i Grubač je odlučio da to bude svedok.

Pitanja optuženih

Optuženi Milan Devčić osporava da je odbio da pomogne svojim kumovima Luketićima. Svedok sa puno detalja opisuje razgovor koji je taj optuženi vodio sa pokojnim Perom Luketićem. Optuženi Željko Krmjajić osporavao je da je Ostruna naterao da uđe u kafić i gađao ga *zoljom*. Na minskom polju sakupio je 14 tela meštana Hrvata. Na većini tela video je ulazne prostore rane na leđima. Tada su na brdu pokupili i tela Boška Bođanca i Luketića.

Pitanja predsednice veća

Video je kada je Petronije u kuhinji Zemljoradničke zadruge prebio Luku Balića i Berislava Filića, a Josipu Turkalju nožem sekao kosu sa glave. Optuženi Ljuban Devetak je imao svoje telohranitelje koji su bili uniformisani i naoružani i nisu dozvoljavali da mu se priđe, a njegov lični vozač bio je Mirko Rudić. Nikola Badanjak je pre odvođenja meštana na minsko polje ubijen u dvorištu Zadruga. Ubijeni su i njegovi stric i strina Marin i Katarina Balić. Ivica Filić, koji je sakupio njihova tela, rekao mu je da su bili zaklani.

Pitanja punomoćnice oštećenih

Svi Hrvati su na rukama nosili bele trake, a on je i svoj traktor obeležavao belom trakom. Za kretanje kroz selo bile su mu potrebne propusnice. Vojni punktovi nalazili su se na svakom izlazu iz sela. Porodicama ubijenih na minskom polju nije smeo da kaže da su oni mrtvi.

Komentar:

Svedoci Vinka Dolački i Vjekoslav Balić saslušani su putem video-konferencijske veze iz Županijskog suda u Osijeku.

Fond za humanitarno pravo